45.

DE

CLERICO IVRISPERITO

DISSERIT

SIMVLQVE

GENEROSISSIMIS AC NOBILISSIMIS

IVRIVM CVLTORIBVS

DOMINIS COMMILITONIBVS

SVIS

COLLEGIA SVA

PER SEMESTRE HIBERNVM HABENDA

INTIMAT

ABRAHAMVS KAESTNERVS,

V. I. D. & P. P. E.

LIPSIAE, LITTERIS TROGII.

recusum scriptum, in forma
dissertationis Academicae,
more Auctoris, 1744
et maioribus quidem typis
paucis adiectis. Sunt
pl. 3

§. I.

Est tanta ſcientiarum cognitio & coniunctio, græcis ἐγκυκλοπαιδία vocata, vt in vna perfectus dici nequeat, qui caeteras non attigerit. Sic enim ad diſciplinas elegantiores, ſcientias varias, aliasque artis iunctim excolendas, natura duce incitamur, vt pudori ſit viris eruditis in vna aliqua ſola conſeneſcere; Hinc IOANN. FORT. RINGELBERGIVS *in ſua Encyclopaed. illos*, ſcribit, *in vna tantum arte excellere velle, quibus maior corporis, quam animi eſt cura.*

§. II.

Clericis igitur nemo vertere debet vitio ſi praeter Theologiam, fundamenta Iurisprudentiae etiam nota ſibi reddant; Non enim eiusmodi conatus tantum laudandi veniunt, ſed ad id obligati quoque videntur, cum SS. Theologia & Iurisprudentia in multis adeo connexa ſint, vt haec ſine illius, & iſta ſine huius cognitione aliquando neque concipi neque rite adplicari poſſit, vti vel prima in *ſacris Pandectis* pagina (*ſcil. cap.* 3. *Geneſ.*) de proceſſu criminali inquiſitorio, quem IVDEX OMNISCIVS contra *Protoplaſtos* formauit, ſatis oſtendit. Sane, ſi verbi diuini miniſter modum procedendi in cauſis criminalibus ignorat, locus hic dextre vix explicabitur.

§. III.

Operam itaque me perditurum non credidi, ſi paucis, *quatenus Iurisprudentiae cognitio Theologo non tantum vtilis, ſed neceſſaria omnino videatur*, oſtendere allaborem. Permultos quidem ex *Iure Canonico* textus, propter quos Clerici Iurisprudentiae operam dare non debent, adducunt. Potiſſimum diſſentientes provocant *ad c.* 1. *&* 3. *X. de poſtul. can.* 29. *te quidem. can.*32. *Nullus, XI. qu.*1. *can.*10 *denique, XIV. qu.*5, *c.* 8. *placuit. c.* 20. *de praeſentium*, *c.* 35. *monachi XVI. qu.* 1. *cap.* 1. *X. ne clerici vel monachi. Concil. Moguntin. c.* 22. *Concil. Chalcedon. c.* 3. *&* 7. *Emeritenſe, c.* 11. *c.* 1. *X. de vita & honeſt. cler.* vt alia permulta, ſicco pede praeteream loca.

§. IV.

Rationes cur clerici negotia forenſia tractare non debent, à Canoniſtis variae adducuntur: 1) generalem perhibent, *ne videlicet clerici & monachi negotiis ſecularibus ſe immiſceant, atque hoc modo rerum ſpiritualium curam negligant, v. cap.* 1. *& tot. tit. ne clerici vel monachi.* 2) prouocant ad Conſtitutionem GREGORII IX. *in cap.* 3. *X. de poſtul.* in verb. *cum ſacerdotis officium ſit nulli nocere, omnibus autem prodeſſe.* 3) quia in officio advocationis neceſſario pars, cui aduocatus non patrocinatur, laeditur, *per c.* 10. *denique, XIV. qu.* 1. ibi: *in quibus non poteſt fieri, quin frequenter laedatur alter, qui vincitur.* 4) aliam rationem ex notitia & modo

exer-

exercendi ipsum aduocationis officium desumunt, putantes, plerumque aduocatos iustas non fouere causas, idque exemplo oratorum principis DEMOSTHENIS probare satagunt; Hic enim notatus quod improbam causam fouisset, respondit: *Probos & innocentes litigatores aduocatis non indigere;* Ideo clerici & monachi, qui non solum a malo, verum ab omni mali suspicione abesse debent, postulare prohibentur. Addunt 5) licet aduocatus causam bonam habeat, iustumque tueatur negotium, tamen plerumque fallaciis & cautelis vti necesse haberet. Vnde PLINIVS *Lib. II. epistola* ad nepotem, ait; *Nos qui in foro*, variisque *litibus agimus, multum malitiae*, quamuis nolimus, *addiscimus.* 6) alii adiungunt *decentiae rationem* tanquam praegnantem; Aduocati enim stantes coram iudice sedente causam orare tenentur, *v. l. 6. §. vlt. C. de post.* Clericus igitur, si stare deberet, hoc ipsi dedecori esset, id quod modo laudatus PLINIVS *Lib. I. epist.* ipse fatetur, scribens: *In tribunatu abstinuit a causis agendis, quod deforme arbitrabatur, cui loco omnes sedere oportet, hunc omnibus sedentibus stare. v.* CVIACIVS *ad Nov. LXXI.* IVST. POLLETVS *histor. for. c. 5.*

§. V.

An vero singulis rationibus robur sufficiens insit, ipsi, qui hoc adserunt, viderint. *Conf.* GONZALEZ. TELLEZ. *ad Tit. de postul.* vbi *n. 3. seqq.* multas pro aiente sententia adducit rationes, ipse vero tandem, *n.* 10. negatiuam amplectitur. Mihi in praesentiarum saltim dixisse sufficiat, quod hisce rationibus omnibus non obstantibus clerici non tantum Iurisprudentiae quoad theoriam, sed etiam quoad praxin forensem operam nauare, *ipso iure canonico*, debeant. In capite enim 3. *X. de postul.* conceptis verbis dicitur Sacerdotis officium esse: *Omnibus velle prodesse.* Si hoc verum est, clerici etiam consulendo, patrocinando, defendendo prodesse debent, imitarique *Saluatoris* exempla, qui *Mariam Magdalenam* contra pharisaeum defendit, *Luc.* 7. & mulierem adulterii criminis accusatam suo patrocinio liberauit, *apud Ioan. cap.* 8. Imo aduocationis officium proprium esse *Domini nostri*, tradit IOAN. *ep. I. c. 2. v. 1.* ex quibus similibusque exemplis quae sacer codex nobis perhibet, videtur quod minus recte clerici & monachi hoc pietatis officium exercere, prohibeantur.

VI.

Permittit proinde & praecipit ius canonicum clericis aducationis officium *in c. 1. & 3. X. de postul.* obseruata saltim distinctione *a)* inter iudicem ecclesiasticum, & secularem, *b)* inter procurationem & aduocationem, *c)* inter causas ecclesiasticas & seculares seu temporales. Si enim de iudice ecclesiastico & causa ecclesiastica agatur, clerici coram eo clientibus adsistere

 possunt

possunt, per *textum in c.* 1. *de postul. v.* DESSEL. *Erotem. iur. can. tit. de post. qu.* 3. procurare vero in quacunque causa prohibentur, & coram quocunque iudice etiam pro se ipsis, quia procurator solum causae negotium in se suscipit, aduocatus vero super meritis causae iura proponit. *v. c.* 1. *ne cler. vel monach.* clerici enim & sacerdotes, qui diuina obsequia deferere nullatenus debent, procuratores agere sunt prohibendi, sicut de Episcopis dicitur *in l. omnes* 33. *C. de Episc. & Cler. & c.* 3. *quia Episcopus, V. qu.* 3.

§. VII.

Coram iudice seculari autem aduocatos agere possunt clerici, 1) in causa propria, 2) in causa ecclesiae suae, 3) in causa miserabilium personarum, 4) in causa coniunctorum, si alium & idoneum habere non possunt, *v. c. f. X. de post.* AZOR. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *c.* 14. vers. *item beneficiario*, 5) in causis vertentibus in curia Romana *vid.* STEPHAN. GRATIAN. *discept. forens. c.* 57. *n.* 38. 6) in conficiendis domus suae iuris allegationibus; quo casu consilium etiam in scriptis petentibus dando, patrocinium praestat. *v.* ALCIAT. *Resp.* 91. *n.* 3. SALZED. *ad* BERNARD. *in pract. c.* 66. *vers.* 6. 7) causas forenses tractare possunt clerici, qui minores vocantur, si stipendia non habent, *v.* IACOB *de* GRAFF *in aureis decis. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 2. *n.* 16. & 19. idem 8) etiam clericis in sacris ordinibus constitutis, si non habeant beneficia ecclesiastica, aut patrimonium, quibus sustententur, absque aliqua dispensatione permittitur: quia si id licet sibi pro pauperibus & miserabilibus personis, vt illarum necessitati subueniant, multo magis erit illis licitum & honestum, vt propriae necessitati & egestati studeant, amor enim ordinarius incipit a se ipso. Notandum vero 9) quod Clericus, cui, vt aduocatum agat, permissum, plura negotia simul tractare non possit, sed successiue saltim, i. e. vno negotio expedito, aliud in se suspicere valebit. *v.* FVLV. PACIAN. *cons.* 162. *n.* 2. 10. & 216. *conf. omn.* BARBOSA *lib. I. Iur. ecclesiast. vniversi, cap. XL. n.* 86. *seqq. p. m.* 516.

§. VIII.

Ex his luce meridiana clarius adparet, clericum inter Romano-catholicos Iurisprudentia carere minime posse. Quid vero de ministris verbi diuini apud Protestantes dicendum? Idem sane adserendum. Licet enim inter Clericos nostros aduocandi munus sit incognitum, tamen, vti ex mox dicendis adparebit, hospites in Iurisprudentia esse nec debent nec possunt. Occurrunt etiam tam in veteri quam nouo testamento loca perplura, quae difficulter, vel plane intelligi nequeunt, nisi aliquis sufficientibus Iurisprudentiae praeceptis atque fundamentis instructus sit. Si obiicis *legem diuinam* ex legibus humanis, ab ethnicis etiam Imperatoribus latis, quales in corpore Iuris haud paucae inueniuntur, quae omnes tamen *nomine ciuilium Legum* veniunt, velle inter-

interpretari, inter paradoxa referendum esse? Respondeo: Iustitia legum Romanarum ex iure diuino in permultis capitibus ostendi poterit; Id quod collatione legum Mosaicarum & ciuilium instituta, ex Gallis PETRVS PITHOEVS, ex Germanis vero PHILIPPVS ZEPPERVS, docuerunt diu, qui vltimus cum legibus Mosaicis, non tantum Ius *Romanum* sed etiam *Canonicum* & *Saxonicum* contulit.

§. IX.

Age, rem quibusdam illustrabimus exemplis. PAVLVS Apostolus saepe in epistolis suis seruorum facit mentionem, *v. ad Galat. III.* 28. *ad Ephes. VI.* 8. Libertorum meminit ipse *I. ad Corinth. VII.* 22. Nuptiarum *ibidem, vers.* 1. & 13. temporis luctus, post obitum mariti, *ibidem vers* 39. adoptionis, *ad Rom. IX.* 4. *Ephes. I.* 5. Tutelae, *ad Gal. IV.* 2. Testamentorum, *ad Galat. III.* 15. & *Hebr. IX.* 16. literarum commenditiarum, *in Epist. ad Philem. v.* 17. & 18. *) Contractus chirographarii *ad Coloss. II.* 14. Perhibet *l. cum vir nubit*, 31. *C. ad Leg. Jul.* delictum, quod ne quidem proficit scire; Hoc autem etiam PAVLVS commemorat *ad Rom. I. v.* 17. Cautelas, quibus ICti vtuntur licite, ab illisque dolus bonus vocantur, etiam Apostolus adhibuit, dum 2 *Corinth. XII. v.* 16. dicit: ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος, δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον, *i. e. sed existens astutus, dolo vos cepi.* Per plura alia loca adducere facili negotio possem, nisi ex adlatis satis constare putarem, nullum ex hisce similibusque textibus solide explicari posse, nisi adhibita eaque non mediocri legum Romanarum scientia, quam PAVLVM exacte calluisse eamque debito loco & tempore adhibuisse ostendit IO. SAM. STRYK. dissertat: *de Iurisprudentia Pauli Apostoli, conf.* WESTENBERGIVS *in oratione de eodem argumento, item* OSIANDER *de Theologia Apostoli Pauli*, & Dom. AVGVSTVS CHRISTIAN. MARCHE, *in Specimine Iurisprudentiae Pauli Apostoli, quoad rem tutelarem, qui ad* §. 1. *litt. b. c.* adhuc alios huc pertinentes auctores laudat.

*) Ad quam speciem intercessionis verba D. PAVLI *c. l.* possint referri, mirifice Dd. inter se dissentiunt. *a*) FIDEIVSSIONEM hic deprehendi putant ERASM. & IO. PRICAEVS ad *h. l.* *it.* GONZAL. TELLEZ. *ad c. 1. X. de fideiuss.* *b*) plerique esse CONSTITVTVM adserunt. *v.* GROTIVS *in not. ad d. ep. v. 18.* SCIPIO GENTILIS *in Comment. ad h. ep.* §. 50. HVBER. *prael. ad ff. tit. de constit. pec.* §. 7. WISSENB. *ad ff. P. 1. D. 27. th. 2.* I. S. STRYK. dissert. *de Iurisprudentia* PAVLI *Apostoli*, *c. 2* §. 13. & 14. *c*) quidam EXPROMISSIONEM esse dicunt, *v.* ZACH. HVBERVS, V. F. *Dissert. philol. iurid.* de Chirographo D. PAVLI, *ill.* HEINECCIVS *in elementis iuris ciuilis secundum ordinem ff. P. III. p. 317. P. VII. p. 17.* Diuersam ab his omnibus opinionem fouet Dn. PFAFFIVS, *Cancellarius & Theologus Tubingensis*, qui in oratione *de Chirographo* PAVLI, *die 16 Maii 1729. recitata*, verbum ἀποτίειν (vnde

futurum

futurum ἀποτίσω quo vtitur Apostolus) non tam *soluere*, sed *poenam luere*, significare adserit. Hinc verba PAVLI sic interpretatur: *Ego pro Onesimo poenas dabo, me si placet, pro illo affige.* PAVLVM tamen hæc seria mente non proferre, idem adducit. Examen huius orationis falsæ admodum institutum *vid. in tract.* quem *Anonymus* edidit, sub titulo: *Vindiciae methodi qua in Elementis iuris vsus est* HEINECCIVS &c. *Trai. ad Rhen. 1734.*

§. X.

Vtuntur itaque non sine felici successu verbi diuini ministri Iurisprudentia, saepeque methodum sermones sacros ex suggestu habendos methodo iuridica instituunt, vti constat ex D. AVGVSTI PFEIFFERI *Theologia Iuridica catechetica*, ex qua satis adparet eum integrum Processum ciuilem atque criminalem bene intellexisse iurisprudentiamque non obiter excoluisse. Pertinent huc etiam GREGORII ROSIGNOLI, *Theoremata Theologico-Iuridica, de restitutione*, quorum recensionem *vide in Act. erud. Lips. ad ann. 1688. p. 267.* Cuiusmodi scripta, si in specie huius loci esset, permulta alia adducere non adeo difficile foret. Quid IOANNES ROSINVS, olim verbi diuini minister *Numburgensis*, in Iurisprudentia Romana præstiterit, vtilissimus ab eo editus tractatus quem *antiquitatum Romanarum corpus absolutissimum* inscripsit, satis testatur. Quid? quod haud pauci deprehendantur titulo *Theologi* & *ICti* coruscantes, quales GAVDENTIVS PAGANINVS, HENR. CORNEL. AGRIPPA, FRANCISCVS GENET, HIERONYMVS CAPONE, HIERONYMVS REGIVS, WOLFFG. FABR. CAPITO, FRANCISCVS DE PVTEO, HENR. COLE, IOAN. NAVCLERVS, *alias verge dictus*, IACOBVS MIDDENDORPIVS, aliique permulti fuere. Possem hoc loco distinctionem inter *ICtum, Iurisperitum & Iurisprudentem* ostendere; quia vero breuis esse laboro, lectorem ad LVDOVICVM in differtatione: *de ICto sine lege loquente*, §. 8. ablego. Mihi his, in sensu vulgari & populari *Iurisperitus est, qui fundamenta Iuris non obiter tantummodo nota sibi reddidit, sed illa etiam suo loco & tempore adplicare studet.*

§. XI.

Etsi enim, vt Clericus instar alterius causidici in curia compareat, causasque forenses promiscue tractet, statuendum non sit, praeprimis cum ipsi salario aliisque accidentiis prospectum vt habeat vnde viuere possit; Legum ciuilium cognitio tamen ipsi in Legis diuinae interpretatione & communi vita *partim* propter aliena negotia, *partim* propter propria, vtilis non tantum, sed necessaria videtur. Si vero clerici praeprimis in pagis & villis constituti, querelas instituant de modico salario, *v.* CARPZ. *lib. I. def.* 109. *&* 110. *(de cuius quantitate in pagis consule* BEYERVM *in addit ad Carpz. p.* [illegible]*)*

his

his tamen propterea nondum praxis forensis permittenda; sed de alio modo, quo ipsis succurri possit, cogitandum. *v.* THOMAS. dissert. *de officio Principis euangelici circa augenda salaria & honores ministrorum ecclesiae, Hal.* 1707. Quod denique de ipso pastore dictum, ad ludimagistros non est extendendum; His enim & aedituis aduocatura quidem non permittitur, *v.* CARPZ. *Lib. I. def.* 89. interim tamen *officium Notarii* exercere valent, vti decreuit *Protosynedrium* apud BEYERVM *ad Carpz. Consist. p.* 51. Quando autem CARPZ. *lib. I. def.* 88. statuit, aedituum in Iudicio pagano actuarii vices etiam gerere posse, BEYERVS *in additionibus ad dict. loc.* hoc saltim accipit *de officio scribae iudicialis,* von der Gerichts-Schreiberey, non vero de ipso actuarii officio. Caeterum aeditui & ludimoderatores ab omnibus negotiis secularibus, *propter quae iurisdictioni seculari subiiciuntur,* abstinere iubentur. *id. c. l. p.* 51.

§. XII.

Quare vero praesens hac vice elegerim thema, paucis adhuc reddam rationem. Dolui saepe quod plerique S. S. Theologiae studiosi Iurisprudentiae fundamenta, in iis etiam materiis, quibus plane carere non possunt, nota sibi non reddant, & deinde ad sacrum munus admoti crassos committant errores, Consistoriis & Superintendentibus suis saepissime relationibus circa casus contingentes stomachum moueant, haud enim raro eiusmodi pastores in patria peregrinantur, quod turpe praeprimis censetur. Quantum itaque in me est operam dabo vt Prophetarum filiis quodammodo per sacerdotem iustitiae succurratur. Postquam *scil.* REX POLONIARVM POTENTISSIMVS & ELECTOR SERENISSIMVS, munus iura extra ordinem docendi, nuper mihi clementissime demandauit, constitui mecum, *finitis nundinis solennioribus instantibus* diebus ☿ & ♄ *Hora IX. ad X.* publice commentari in *Ordinationem matrimonialem* D. IOANNIS GEORGII *b. m. anno* 1624. publicatam. Sic autem in illa interpretanda versabor: Praemittam breuiter *Iuris Ciuilis, Canonici & Saxonici* historiam, sine cuius cognitione difficulter pleraque intelliguntur. Si vero peruentum erit ad ipsum tractatum, vtilissimas locis conuenientibus inseram materias. Dicemus enim ibidem *de patria potestate, de computatione graduum, desponsalibus, de nuptiis, de pactis dotalibus, de legitimatione, de adoptione, de emancipatione, de tutelis, de diuortiis & repudiis, de vsufructu de donationibus, de testamentis, de successione ab intestato, de delictis in genere, in specie de stupro, fornicatione adulterio, crimine incestus, abortus, aliisque* materiis quas textus ipse suppeditabit. Hic labor praeprimis Studiosis theologiae non nisi vtilis, Themidos autem cultoribus iucundus esse poterit. Si vero cum fructu quem sincere intendo, prae-

lectio-

lectionibus interesse velint, vnicum mihi expeto, vt & *Institutiones Iustinianeas & Corpus Iuris ecclesiastici Saxonici* sibi comparent, hisce enim libris singulis vtar horis, sedemque materiae vbiuis fideliter vna cum auctoribus fide dignis indicabo, quo ea quae proponuntur rite percipi ac repeti queant. Haec esto methodus lectionum publicarum. Priuatim vero in vsum *Generosissimorum Nobilissimorumque Dominorum Commilitonum* sequentia habiturus sum collegia:

I. PANDECTALE, *in Ludouici Doctrinam*, vbi hucusque priores libros XIV. absoluimus, continuabo, *Hora VIII - - IX.*

II. ELABORATORIO PRACTICVM, methodo saepius indicata, exordiar, *Hora IX - - X.*

III. INSTITVTIONALE, in ipsum Institutionum Imperialium textum, adhibita tamen singulis horis Synopsi *Menkeniana*, de nouo aperiam *Hora X - - XI.*

IV. IVS SAXONICVM occasione *Constitutionum D. Augusti* tradam, vbi positiones, quibus reliqua quae correcta, vel nouiter constituta sunt, supplentur, ad describendum communicabo. *Hora II - - III.*

V. SCHILTERI INSTITVTIONES IVRIS CANONICI explicabo, *Hora III - - IV.*

VI. PRAEPARATORIO PRACTICVM *iuxta delineationem Processus* abs me editam, de nouo incipiam, diebus ☿ & ♄ *Hora XI - - XII.*

VII. EXERCITIO DISPVTATORIO & REPETITIONI destinata esto, *Hora II - - III.* diebus ☿ & ♄. vel si forsan alia placebit, de qua inter nos conueniendum.

Initium harum lectionum XVII. Octobris, siue dies lunae post finitas, quae instant nundinas, erit. Finem vero singulis, Deo vitam viresque largiente, *per semestre hibernum imponam.* Dabam *Lipsiae e Musaeo,* ipso Angelorum festo, A. R. S.
cIↄ Iↄ CCXXXX.

k *Institutiones Iusti-*
nparent, hisce enim
ter una cum auctori-
rite percipi ac repeti
n. Privatim vero in
rum Commilitonum

rbi hucusque priores
VIII - - IX.
do saepius indicata,

onum Imperialium
li *Menkeniana*, de

rum D. Augusti
iae correcta, vel
ibendum commu-

ANONICI expli-

lineationem Pro-
ous ☿ & ♄ *Hora*

